

ТЕОРІЯ ІГОР – МЕТОДИКА СТРАТЕГІЧНОГО МИСЛЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Актуалізується питання передбачення вчинків людей. Розглядається теорія ігор, яка виступає методом як моделювання комунікативних процесів, так і прогнозування раціональної поведінки.

Ключові слова: теорія ігор, раціональна поведінка, політичний гравець, комунікація.

Annotation

The issue of prediction of people's actions is on the rise. The game theory, which serves as a model for communicative processes, as well as prediction of rational behavior, is considered.

Key words: game theory, rational behavior, political player, communication.

Вступ

Теорія ігор є математичним описом процесів узгодження інтересів між суб'єктами, який буде оптимальним для комунікацій між ними, для моделювання у прийнятті певних рішень. Саме слово «гра» означає конфліктну ситуацію, в якій є декілька зацікавлених осіб. Тобто, якщо є суперечка і обидві сторони зацікавлені, то теорія ігор покликана знайти для нас оптимальне рішення. Ми знаємо, що найпрестижніша нобелівська премія, як правило, обходить математиків стороною, так як взагалі не видається у галузі математиці. Але математик Джон Неш все таки зміг її отримати за дослідження у теорії ігор [1]. У повсякденному житті ми ніколи не задумуємось над тим що кожне, навіть найменш вагоме рішення, яке нам потрібно приймати – це маленька гра. А от, коли гра переходить у більші масштаби з більшими ставками і з більшою кількістю зацікавлених осіб, теорія ігор стає посправжньому необхідною. Теорія ігор не може запропонувати безпомилковий рецепт дій, але вона надає низку загальних принципів аналізу стратегічних взаємодій. Розглянемо деякі приклади, з якими ми стикаємось у своєму житті. У кожному прикладі я вказую на важливий стратегічний принцип.

Дилема ув'язнених в університеті

Наприклад, ви записалися на курс, який оцінюється за середньою успішністю. Незалежно від того, яких успіхів ви досягнете в абсолютному вираженні, всього 40% студентів отримують оцінки А і всього 40% - оцінки В. Отже, ви повинні наполегливо працювати, причому не тільки в абсолютному вираженні, але й щодо того, наскільки старанно працюють ваші одногрупники (насправді «опоненти по навчанню» здається в цьому контексті більш вдалим виразом). Це розуміють всі студенти, тому після першої ж лекції вони збираються на імпровізоване нараду і домовляються не проявляти надмірної старанності. Через кілька тижнів спокуса отримати перевагу перед іншими, приклавши трохи більше зусиль, стає непереможною. Зрештою, ваші однокурсники не можуть бачити все, що ви робите, і не мають реального впливу на вас, а вигода від підвищення середнього балу вельми істотна. У підсумку ви починаєте частіше заходити в бібліотеку і залишатися там довше. Проблема в тому, що інші роблять те ж саме. Отже, ви отримаєте таку ж оцінку, як і в разі, якщо б дотримувалися домовленості. Єдина відмінність - ви витратили на навчання більше часу, ніж ви планували.

Це приклад дилеми в'язнів. В її оригінальній версії двох підозрюваних допитують окремо і пропонують кожному визнати свою провину. Одному з них, скажімо, підозрюваному А, кажуть, що, якщо «інший підозрюваний (Б) не зізнається, то ви можете укласти вигідну угоду і пом'якшити покарання, визнавши свою провину. Але якщо Б зізнається, тоді вам теж краще це зробити, інакше суд буде особливо суворим по відношенню до вас. Так що вам слід зізнатися в будь-якому випадку». Підозрюваного Б переконують за допомогою аналогічних аргументів. Зіткнувшись з таким вибором, А і Б можуть зізнатись, хоча для обох було б краще, якби вони мовчали, оскільки у слідчих немає проти них ніяких вагомих доказів.

Скринінг на побаченні

Коли ви збираєтеся до когось на побачення, ви хочете постати перед цією людиною з кращого боку і приховати недоліки. Безумовно, ви не можете приховувати їх нескінченно, особливо якщо ваші відносини будуть розвиватися. Але ви повні рішучості стати кращим або сподіваєтеся, що на той час

партнер прийме вас таким, яким ви є. Ви також знаєте, що відносини будуть безперспективні, якщо ви не зробите хорошого першого враження: на жаль, другого шансу у вас вже не буде.

Зрозуміло, ви хочете дізнатися про людину, з яким у вас побачення, все (і хороше, і погане). Але вам також відомо, що, якщо ваш партнер володіє технікою знайомства не гірше вас, то він/вона теж спробує показати свою кращу сторону і приховати гіршу. Ви проаналізуєте ситуацію більш ретельно і спробуєте зрозуміти, які ознаки хороших якостей справжні, а які без праці можна імітувати, щоб справити позитивне враження. Навіть сама неохайна людина може з'явитися на важливу зустріч в охайному одязі, але ввічливість і гарні манери, які проявляються в безлічі дрібних деталей, важко зображати весь вечір, якщо ви до них не привчені. Квіти - відносно дешевий подарунок; дорожчі подарунки можуть мати певну цінність, але не за своєю суттю, а як достовірні свідчення того, що ця людина готова заради вас чимось пожертвувати. А «валюта», в якій обчислюється цінність такого подарунка, може мати різну значимість в залежності від контексту: подарований мільйонером діамант може коштувати в даному випадку менше, ніж витрачений людиною на спілкування з вами час, або якусь справу, виконану на ваше прохання.

Ви повинні усвідомлювати, що ваш візаві буде не менш ретельно аналізувати інформаційний зміст ваших дій. Отже, вам необхідно робити те, що надасть достовірний сигнал про ваші справжні позитивні якості, а не про ті, які можна імітувати. Це важливо не тільки на першому побаченні: розкриття, приховування і збір інформації про глибинні наміри іншої людини актуальні протягом всього періоду підтримки відносин.

Також теорію ігор вміло використовують політики, політичні маркетологи. Політичні сили мають узагальнену назву політичних гравців чи політичних агентів. Завданням теорії ігор є розроблення політичних механізмів і технологій для узгодження інтересів політичних гравців та прийняття оптимальних рішень [3; 4]. Теорія ігор також може допомогти щодо передбачення поведінки опонентів, союзників для прийняття оптимальних політичних рішень, у тому числі на міжнародній арені [5]. Зокрема, за теорією ігор, Росія може вибирати між різними курсами у ситуації, яка склалася на сході України. Серед варіантів дій у Росії є такі: «відхід» від України, «дестабілізація» (продовження допомоги сепаратистам або економічний тиск), «вторгнення». Відповідно, такі можливі ходи Заходу: «все в нормі» (закривати очі на дії Росії в Україні), «санкції», «військова допомога» Україні.

Еріксон і Зігер склали 13 різних сценаріїв. У більшості стан рівноваги — це «санкції» / «дестабілізація». «На другому місці за ймовірністю — варіант «все в нормі» / «дестабілізація». Згідно з їх дослідженнями, захід вважає, що збереження демократичної, орієнтованої на Захід України не виправдовує витрат і теж дозволяє Росії добитися її геополітичних цілей шляхом успішної дестабілізації. Якщо обидві сторони мислять раціонально, їм вдасться уникнути сценарію, в якому Росія починає повномасштабне вторгнення, а Захід нарощує військову допомогу Україні [5].

Отже, теорія ігор є ефективною методикою визначення раціональних стратегій гравців на різних рівнях взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авінаш Диксит. Теорія ігр. Мистецтво стратегічного мислення в житті та бізнесі. 2017 р
2. Стратегические игры»: Как математика помогает разобраться в жизни. URL : <https://www.the-village.ru/village/weekend/books/283446-kniga>
3. Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2015. 102 с.
4. В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, А. А. Шиян. Моделювання процесів у політико-комунікативному просторі : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2009. 207 с.
5. Теорія ігор: найімовірніші сценарії поведінки Путіна в Україні. 13 травня 2015. URL : https://24tv.ua/teoriya_igor_nayimovirnishih_stsenariyiv_povedinki_putina_v_ukrayini_n574228

Науковий керівник: **Денисюк Світлана Георгіївна** — доктор політичних наук, професор кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Шабанова Вікторія Євгеніївна — студент групи ТЗД-16 б, Інститут екологічної безпеки та моніторингу довкілля, Вінницький національний технічний університет, s98viktoria16.vin@gmail.com

Supervisor: ***Denysiuk Svitlana G.*** — Doctor of Political Science, Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Victoria Shabanova Y. — student group TZD-16 b, Institute of Environmental Safety and Environmental Monitoring, Vinnytsia National Technical University, s98viktoriiia16.vin@gmail.com